

3. Vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor 1924.

(van Kol e. a.)

grootte financieele offers daarbij zijn gemoeid — van de Nederlandsche Regeering tegenover deze eilanden is echter nog nooit geboekstaafd.

De heer de Graaff, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb gisteren bij de bespreking van de ontwerp-begrooting voor Suriname den nadruk gelegd op de noodzakelijkheid van bezuiniging. Ik zal die beschouwingen thans niet herhalen; zij gelden uiteraard ook voor Curaçao. Ten aanzien van Curaçao echter doet zich de bijzondere omstandigheid voor, dat, terwijl voor Suriname weinig of geen lichtpunten waren aan te wijzen van zoodanigen aard, dat voor de eerstvolgende jaren belangrijke verbetering in den algemeenen toestand in uitzicht zou kunnen worden gesteld, voor Curaçao de toekomst zich gunstiger laat aanzien. Het doet mij genoegen, dat, bij alle klachten, de heer van Kol niet met stilzwijgen voorbij is gegaan het verblijdende feit, dat Curaçao op den weg van vooruitgang is en dat in die mate, dat het budget van landsuitgaven vermoedelijk spoedig sluitend zal zijn. De heer van Kol heeft de waarschijnlijkheid daarvan in twijfel getrokken, maar zooals op het oogblik de zaken zich laten aanzien, acht ik het alleszins aannemelijk, dat in korten tijd de begrooting van Curaçao in evenwicht zal zijn gebracht, waarmede voor de kolonie de mate van autonomie zal worden bereikt, die velen wenschen. Het komt mij voor, Mijnheer de Voorzitter, dat dit feit den indruk van de klachten, die zoeven zijn vernomen, wel eenigszins kan verzachten. Ik wil hiermede volstrekt niet zeggen, dat niet op Curaçao en inzonderheid op de Bovenwindsche eilanden toestanden bestaan, die ook thans nog belangrijke verbetering behoeven. Toestanden, waarvan het inderdaad niet bevreemdend is, dat zij teleurstelling wekken.

De geachte afgevaardigde heeft eenigszins uitvoerig uitgeweid over het z. g. plan-Helfrich, dat tijdens het bestuur van dien Gouverneur ontwikkeld is. De heer van Kol heeft daaraan groote waarde toegekend en zelfs de voorstelling uitgesproken, dat daarmede blijvende verbetering van aanzienlijken aard in den toestand van de kolonie had kunnen zijn gebracht. Mijnheer de Voorzitter! Dat plan is voor mij nooit iets anders geweest dan een voorstel van ondergeschikte beteekenis, ten doel hebbende verleening van voorschotten voor den kleinen landbouw en de veeteelt. Het succes is niet groot geweest. De heer van Kol heeft gevraagd: was de uitvoering wel practisch? Die twijfel is gemakkelijk te stellen. Ik kan echter de verzekering geven, dat ook tijdens het bestuur van genoemden Gouverneur het mogelijke is beproefd om, inzonderheid op het hoofdeiland Curaçao, in de richting van kleinen landbouw en veeteelt belangstelling te wekken. Voor den kleinen landbouw is het resultaat vrijwel van geen beteekenis geweest; voor de veeteelt laat zich de zaak eenigszins beter aanzien, maar ook in dit opzicht bestaat voor hooge verwachtingen geen grond. Het overwegend bezwaar is, dat land, noch klimaat, bevorderlijk zijn, althans op het eiland Curaçao, voor het bedrijf van den landbouw. De verklaring van het niet slagen van bedoeld streven is dus niet ver te zoeken.

De heer van Kol heeft verder verschillende lokale belangen aangeroerd, die in meerdere of mindere mate verwaarloosd zouden zijn. Hij heeft gesproken van een steiger te Kralendijk, op Bonaire, van gemis van telefoonaansluitingen en dergelijke zaken meer. Mijnheer de Voorzitter! Ik houd mij overtuigd, dat de opmerkingen dienaangaande van den geachten afgevaardigde ook in de kolonie de aandacht zullen hebben en als zoodanig kunnen bijdragen tot wegneming van misstanden, voor zoover die werkelijk aanwezig zijn.

Min of meer in dit verband is tevens door den heer van Kol gesproken over het z. g. „Paga-terra-contract”. Zelfs werd dit contract daarbij eenigszins op één lijn gesteld met de toestanden, die men in de Vorstenlanden op Java vindt, en de geachte spreker knoopte daaraan de opmerking vast, dat men eenvoudig met een soort lijfeigenschap te doen zou hebben. Die vergelijking is m. i. onjuist. De toestanden in de Vorstenlanden op Java berusten op feodale grondslagen; anders dan op die basis zouden toestanden van dien vorm niet kunnen bestaan.

(Minister de Graaff.)

Een zoodanige feodale toestand echter is op Curaçao niet aanwezig. Iedere vergelijking van dien aard faalt al dadelijk in beginsel. Wat het Paga-terra-contract is, laat zich moeilijk in een enkel woord zeggen, omdat het zich in allerlei vormen voordoet. Het kan een soort deelbouw-contract zijn, ook een overeenkomst, waarbij opwoning wordt verschaft tegen levering van producten of arbeid, of van beide. Ik vestig er de aandacht op, dat de Gouverneur Helfrich, die zich bijzonder met de zaak heeft beziggehouden, geëindigd is met te verklaren, dat hij geen reden vond om zich tegen het contract te verzetten. Die zienswijze acht ik alleszins aannemelijk, de plaatselijke toestanden in aanmerking genomen. Dat in de toepassing van deze overeenkomsten misbruiken voorkomen, ware aanstonds aan te nemen, maar daarom behoeft men de zaak in beginsel niet af te keuren.

Zooals ik reeds zeide, de heer van Kol heeft bij al zijn klachten niet nagelaten het licht te werpen op de algemeene opleving van het hoofdeiland, voornamelijk als gevolg van de uitbreiding van het petroleum- en het phosphaatbedrijf, waarvan de invloed op het oogenblik reeds overwegend is en, naar het zich laat aanzien, in de toekomst dit nog meer zal zijn. Uit de ontwikkeling van die bedrijven zullen vanzelf verplichtingen voortvloeien, wat aangaat de verbetering van de haven van Willemstad en de toerusting van die haven in het algemeen. Ik houd mij overtuigd; dat de Gouverneur, die dit onderwerp reeds in ernstige overweging heeft genomen, zal voortgaan zijn aandacht daaraan te schenken.

Bij de besprekingen, die ik hier binnenkort met den Gouverneur Brantjes hoop te zullen hebben, zal deze aangelegenheid een van de voornaamste punten van overleg uitmaken.

Wat de drinkwatervoorziening van de hoofdplaats Willemstad betreft, over dit punt behoeft thans niet in bijzonderheden te worden getreden. De uitvoering van die voorziening is in onderzoek; de voorbereidingen verkeeren in een zoodanig stadium, dat de beslissing niet lang meer op zich behoeft te laten wachten. Met een enkel woord heeft de heer van Kol nog gewezen op de ongelijkheid in bezoldiging van de Gouverneurs van Suriname en van Curaçao. Ik ben het tot zekere hoogte met de opmerkingen van dien geachten afgevaardigde eens. Enkele jaren geleden heb ik beide bezoldigingen voor verbetering voorgedragen, waarin de begrotingswetgever destijds heeft toegestemd. Dit neemt echter niet weg, dat, waar het zich laat aanzien, dat Curaçao al meer door schepen van vreemde nationaliteit zal worden bezocht, wat vaak bijzondere uitgaven voor den Gouverneur medebrengt, te zijner tijd ernstig onder de oogen zal moeten worden gezien, of ook de tegenwoordige inkomsten weer niet te laag zijn.

Wat het onderwijs betreft, de heer van Kol heeft met zekere afkeuring doen uitkomen, dat het bedrag, voor het bijzonder onderwijs uitgetrokken, zooveel hooger is dan dat, hetwelk voor het openbaar onderwijs beschikbaar wordt gesteld. Mijnheer de Voorzitter! Dit kan voor een land als Curaçao toch waarlijk geen verwondering wekken, waar immers verreweg het grootste gedeelte van de bevolking Katholiek is en als zoodanig bekefte heeft aan bijzonder onderwijs op Katholiek grondslag.

Ik meen ten slotte den geachten afgevaardigde nog de toezegging te moeten doen, dat ik, wat aangaat het overleggen van de verslagen der raden van politie van de verschillende kleinere eilanden, niet zal nalaten om, wanneer die verslagen mij bereikt hebben, daarvan aan de Staten-Generaal overlegging te doen geschieden.

De beraadslaging wordt gesloten en het ontwerp van wet zonder hoofdelijke stemming aangenomen;

II. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1924 (2),

waarbij tevens aan de orde is de interpellatie van den heer van Kol betreffende de rechtmatigheid van het besteden van Indische gelden voor de Nederlandsche marine.

2. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegroting voor 1924.

(Voorzitter e. a.)

De Voorzitter: Ik stel voor, eerst te behandelen de interpellatie.

Daartoe wordt besloten.

De beraadslaging wordt geopend.

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb naar aanleiding van het gezegde door den Minister over de Curaçaosche begroting van repliek afgezien, om niet te veel van mijn krachten en van het geduld der Kamer te vergen. Ook betreur ik het, voor mij en voor de Kamer, dat ik door een samenloop van omstandigheden in deze dagen zulk een zware rol moet vervullen. Ware de Minister wat meer meegaande geweest, dan ware deze geheele quaestie bereids bij de Indische begroting afgehandeld. Bij de bespreking van koloniale onderwerpen is het meestal hollen of stilstaan in deze Kamer. Maandenlang komt er niets en dan weer worden wij in eens overstelpt met tal van ingrijpende wetsontwerpen. En daar het hier geldt een bevolking van enkele 10-tallen millioenen, zijn wij alsdan wel verplicht te doen wat wij kunnen om hun belangen te behartigen.

Ik heb een Nota over het thans aan de orde zijnde onderwerp ingediend bij het Voorloopig Verslag van de Indische begroting van dit jaar. Die Nota, durf ik zeggen, is vrij volledig. Indien zij door alle leden gelezen ware, zou ik mij de moeite kunnen besparen haar nader toe te lichten. Zij zouden dan bereids in staat zijn een beslissing te nemen over de vraag, of al of niet het besteden van Indische gelden voor de Nederlandsche marine rechtvaardig en eerlijk mag worden geacht.

De korte inhoud van de Nota is deze. Nederland volgt in deze een zuivere politiek van baatzucht, van eigenbelang. Steeds hooger dreef Nederland de Indische bijdragen op voor haar marine, om dit haar toppunt te doen bereiken in wat gelukkig bij een poging bleef: in de verworpen Vlootwet. Welken rechtsgrond kan men voor die politiek aanvoeren? Geen enkele dan een, die niets anders is dan het uitspreken van eigen lof, ja, die getuigt van ergerlijken eigenwaan. Zou nu werkelijk één lid dezer Kamer, wie ook, gelooven, dat van alle koloniale Mogendheden ter wereld Nederland verreweg de beste is?

Wanneer ik slechts even herinner aan wat gister over Suriname en heden over Curaçao is gezegd, om van de Indische begroting nog te zwijgen, dan zal men wel een ander oordeel vellen en niet zoo prat gaan op de voortreffelijkheid van het Nederlandsche koloniale beleid!

Neen, Mijnheer de Voorzitter, niet de belangen van den inlander, maar Nederlandsche hebzucht gaven in deze den doorslag, en dat op een wijze, die treurig moet worden genoemd, omdat Nederland de eenige koloniale Mogendheid ter wereld is — en er zijn daaronder goede en zeer slechte —, die zoo iets durft doorvoeren en de kolonie durft verplichten, om bij te dragen in de kosten van de eigen marine.

In woorden voert Nederland een politiek van belangeloosheid, de zg. „tutelle désintéressée” van den Volkenbond, maar feitelijk dwingt het de zwakken, een gedeelte van hun belastingpenningen af te staan voor de bescherming en behartiging van Nederlandsche belangen.

In den Volksraad heeft Mohammed Zain, thans lector aan de Leidsche universiteit, verklaard, dat dit „doordrijven, om Indië te belasten met hetgeen de Regeering het Nederlandsche volk niet durft te laten betalen”, zijn wrovel heeft opgewekt. Verzet in den Volksraad kwam ook van den heer Kerkkamp en van Dwidjosewojo, die er tegen opkwamen, dat een economisch zwak volk, met zware schulden belast, terwijl in alles de uiterste zuinigheid wordt doorgedreven, nog dergelijke uitgaven in het belang van het Nederlandsche imperialisme moet bekostigen. Een motie, om alle uitgaven voor de Nederlandsche vloot ten laste van Nederland te brengen, werd in den Volksraad verworpen met 29 tegen 16 stemmen op 7 Juli 1921. Een merkwaardige uitslag. In den Volksraad zitten voor de groote meerderheid vertegenwoordigers van het Europeesche kapitaal, die belang hadden bij de houding der

(van Kol.)

Regeering. Onder die 16 stemmen vóór waren er 12 van inlanders. En men kan zeggen, dat alle inlandsche leden tegen het betalen van de vlootkosten waren, met uitzondering van zes leden, die lid zijn van den politiek-Economischen Bond en daardoor nauw aan het Nederlandsche kapitaal verknocht.

Ook de heer Teeuwen, een communist en vurig voorstander van de Vlootwet, daar hij aldus hoopte over een eigen vloot te kunnen beschikken, om de Nederlanders uit Indië weg te blazen, stemde vóór de motie. Dan kon Nederland ten minste, zoo zeide hij, van de millioenen, die het vroeger uit onze zakken heeft weggenomen, een gedeelte aflossen door terugbetaling in oorlogsschepen.

Bij hoofdstuk VI (Marine) werd in het Voorloopig Verslag mijnerzijds de vraag gesteld, hoe de Minister van Marine hiertegenover stond, en het antwoord luidde:

„De bewering, dat geen enkele andere Mogendheid de koloniën in de lasten van de maritieme verdediging doet deelen, is minder juist. Niet alleen hebben — afgescheiden van de Dominions — ook de Engelsche koloniën steeds bijgedragen voor de lokale maritieme verdediging, doch ook in Frankrijk gaan reeds stemmen in die richting op.” — Maar daarom gebeurt het nog niet, Mijnheer de Voorzitter! — „En het beginsel, dat koloniën bijdragen in de kosten hunner verdediging, is reeds lang door andere Mogendheden erkend. Het feit, dat in een eilandenrijk bij die verdediging aan de vloot een grotere rol moet worden toebedacht dan aan het leger, is oorzaak, dat bij ons eerder dan elders” — een treurige lof voor onze Regeering! — „ook voor dit onderdeel der verdediging een beroep op de geldmiddelen der koloniën is gedaan.”

Mijnheer de Voorzitter! Nederland, zoo wordt hier gezegd, bezit een eilandenrijk, en daarom moet de kolonie een groot gedeelte van de oorlogsmarine betalen.

Maar Engeland dan? Heeft het niet overal zijn eilanden, die tot zijn koloniën worden gerekend? Australië, de Antillen, in den Atlantischen en den Indischen Oceaen. De Engelsche eilanden liggen „als een ketting rondom den geheelen aardbol verspreid”, en toch is het juist, wat Ramsay MacDonald mij heeft geschreven: geen verplichting tot bijdrage zal ooit aan de Engelsche koloniën worden opgelegd.

Wat vrijwillig is gedaan, en daartegen kan niemand bezwaar hebben, is zeer miniem. Ik heb in mijn Nota uitgerekend, dat in 1900 van iedere f 1000 der gansche Engelsche marinebegroting f 7 door de koloniën werd bijgedragen.

En heeft Frankrijk dan geen eilanden in zijn koloniën, of is de geographie op het Departement van Marine niet zoover gevorderd, dat men dit weet? Heeft men nooit gehoord van Madagascar, van de talrijke eilanden in de Stille Zuidzee, in de Caraïbische zee en aan de kust van Canada? De Fransche eilanden liggen verspreid van 50 ° noorderbreedte tot 50 ° zuiderbreedte, en nog nooit heeft een Fransche Regeering, van welke richting ook, den moed gehad, de koloniën te belasten met marine-uitgaven. Vrijwillige bijdragen worden natuurlijk gaarne aanvaard, maar dat was steeds zeer onbeduidend. Een enkel scheepje werd gebouwd, maar in hoofdzaak voor locale belangen, wat heel iets anders is dan voor imperiale belangen, en dan nog alleen in Indo-China en West-Afrika.

Ik handhaaf dus, wat ik in mijn Nota heb beweerd: „een enkele koloniale Mogendheid trok zoo groote geldelijke voordeelen uit zijn koloniën als Nederland en toch is er geen enkele, die zijn koloniën verplicht offers te brengen voor de handhaving van zijn eigen bezit”.

Ik had de gelegenheid op een interparlementaire conferentie daarover een gesprek te voeren met een der meest vooraanstaande Amerikaansche senatoren. Toen ik hem vroeg: „wat laat gij uw koloniën bijdragen tot de vloot?”, antwoordde hij mij in ronde taal: „wij zijn geen dieven!”

Zou de Nederlandsche Regeering met de hand op het hart

2. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegroting voor 1924.

(van Kol.)

hetzelfde kunnen verklaren? Het is te betwijfelen. In de Vereenigde Staten worden alle kosten voor de verdediging te land en te water door de Vereenigde Staten zelf bekostigd. Waarom maakt Nederland daarop de eenige uitzondering? Is er dan werkelijk geen betere koloniale Mogendheid denkbaar dan die zetelt tusschen den Dollard en de Schelde, zooals Multatuli haar noemde?

Het optreden van Nederland als koloniale Mogendheid geeft voortdurend aanleiding tot protest en vormt een lange keten van klachten. De Nederlandsche Regeering toont op dit terrein het summum van financieele immoraliteit. Eeuwenlang hebben wij de lusten genoten, maar thans, daar we de macht hebben, willen we de lasten afwentelen op de overheerschten. Van af het begin der vestiging is het bezit van Indië steeds geweest in hoofdzaak een Nederlandsch belang, en nog steeds is het dat gebleven.

Dr. Abdoel Rivai, een bezadigd inlander, verklaarde op 28 Maart 1922 in den Volksraad:

„Men onttrok” (voor de Nederlandsche vloot) „Indië millioenen ten algemeenen nutte noodig voor onderwijs, voor irrigatie, hygiëne en dergelijke, eenvoudig omdat men knielde voor den eeredienst van de ijzeren vuist.”

En Hadji Salim, een ander bekwaam lid van den Volksraad, zeide:

„De defensie laat mij koud. Het inlandsche volk is het onverschillig welk vreemd gezag er heerscht, als maar niet voor een Vlootwet geëischt wordt, dat millioenen worden onttrokken aan de allernoodigste behoeften.”

Protesten tegen de huidige kostenverdeling, die vooral bij het ontwerp Vlootwet tot uiting kwamen, zijn in den Volksraad van alle zijden gehoord. Ik noem slechts majoor Warwoesoentoe, den Menadonees, den heer van de Brandt, den Javan Dwidjo Sewojo en verder den heer Kerkkams, vrijzinnig-democraat, die een motie indiende om af te keuren een dergelijke heffing, die boven de draagkracht van Indië gaat, om van mijn vriend Cramer niet te spreken. Dwidjo Sewojo diende zelfs een motie in op 5 Juni 1921 om Nederland de geheele vloot te laten betalen, waarover ik den uitslag der stemming zooeven heb vermeld.

Thans zijn de nooden acuut geworden; hervormingen worden stopgezet; er wordt op alles besnoeid met ruwe hand, en daarom is deze aftapping van millioenen, die al tientallen van jaren plaats greep, een aanslag op het volksleven en een rem voor de economische verheffing van Oost-Indië.

Plotseling kwam er onlangs een Nota van Wijziging op hoofdstuk VI, begroting 1924, waardoor een beslissing werd gevraagd voor vlootbouw tot een bedrag van 21 millioen in eersten termijn. Dit werd aangenomen door de Tweede Kamer en Indië wordt aldus, zonder dat zelfs de Volksraad er over geraadpleegd is, met 10½ millioen nieuwe marine-uitgaven belast. De Nederlandsche Regeering en de Kamer heeft het gewild en het machteloze Indië moest die bittere pil maar slikken, zonder zelfs een woord van verzet te kunnen uiten.

Ik stelde in het Voorloopig Verslag over hoofdstuk VI der loopende begroting de vraag: hoeveel gelden heeft Indië bijgedragen aan de Nederlandsche marine sinds 1896, en krijg het verrassende antwoord, dat het Departement „zulks niet wist”. De gelden zijn dus kalmweg opgestreken, zonder dat er nauwelijks aantekening van werd gehouden; de Minister zou het aan zijn collega vragen.

De Minister van Koloniën, die de gelden betaald had, doch, indien hij voor de rechten en belangen van Indië op de bres had gestaan, dit stokstijf had moeten weigeren, verklaarde toen, dat ingevolge art. 2a van het Koninklijk besluit van 1896, na 1897 ruim f 119 000 000 in ronde cijfers uit de Indische schatkist in de Nederlandsche ten bate van de marine waren overgeheveld.

In het Voorloopig Verslag over het hoofdstuk Marine heb ik verder de vraag geuit, of de Minister er van overtuigd was, dat Nederland het recht had om dergelijke bedragen uit Indië

(van Kol e. a.)

te heffen? Het antwoord was, dat hij deze vraag „niet voor beantwoording vatbaar achtte”. Men hief dus millioenen van Indië, maar nooit kwam de geachte op: kunnen wij dat eerlijkerwijze doen en Indische gelden besteden voor Nederlandsche doeleinden?

Waarom passen wij dat zelfde financieele beleid dan niet toe op West-Indië? Indien het rechtmatig was, zou men daarvoor voor West-Indië nog eerder gronden kunnen aanhalen, dan voor de Oost. Zeker, Suriname en Curaçao zijn noodlijdend, maar heeft en had Indië geen tekorten? Geeft het rapport-Patijs van de Vlootcommissie geen scherpe schildering van den ellendigen financieelen toestand in Indië?

Voor Suriname heeft Nederland althans nog offers gebracht met gulle hand; ook is daar de autonomie heel wat grooter dan in Oost-Indië, maar wat billijk is tegenover West-Indië, waarom zou dat ook niet billijk wezen tegenover Oost-Indië?

Waarom mag men in Oost-Indië beslag leggen op de schatkist voor dergelijke doeleinden, terwijl men daarvoor terugdeinst in de West?

Ik verwacht ten slotte niet veel van mijn poging, maar ik wilde toch een beroep doen op het hart van mijn medeleden en op hun rechtsgevoel. Deze houding mag niet langer worden geduld, opdat Nederland niet een beschamend unicum blijve onder alle koloniale Mogendheden, door het onrechtmatig afdwingen van deze gelden. Het was een treurig schouwspel, dat de Minister van Koloniën er zelfs op durfde bluffen, dat Indië vrijwel alles van de kosten der Vlootwet zou betalen en Nederland niets.

De Nederlandsche Volksvertegenwoordiging deelt tot nog toe de lakens uit in Indië; gij, mijne heeren, draagt de verantwoordelijkheid ook voor de Indische financiën. Zult gij verloochenen het beginsel, dat de kosten voor de verdediging der koloniën tegen buitenlandsch geweld moeten komen ten laste van de overheerschers, wier heerschappij moet worden behouden? Zal er in deze Kamer in het jaar 1924 dan niemand wezen, die het standpunt inneemt van de heeren Boon en Franssen van de Putte in vroegere jaren?

Mocht er bij den Minister slechts een kleine twijfel zijn opgewekt, of hij wel op den goeden weg is; mocht hij bereid wezen een nader onderzoek te doen instellen; indien hij het zou willen overlaten aan deskundigen, om zijn houding te laten toetsen aan het moreele en internationale recht; indien ik van den Minister slechts de geringste toezegging mocht ontvangen, zou ik daarvoor innig dankbaar wezen. Mocht dat echter niet het geval zijn, dan zal ik over dit belangrijk vraagstuk een votum van deze Kamer moeten uitlokken.

De heer de Graaff, Minister van Koloniën: Mijnheer de Voorzitter! De algemeene bedoeling van de interpellatie van den heer van Kol is, zooals die geachte afgevaardigde heeft medegedeeld, deze, dat hij de beslissing van de Kamer wenscht te vernemen omtrent de vraag, of al dan niet het gebruik van Indische gelden voor marinedoeleinden rechtmatig mag heeten. Hij stelde bepaaldelijk de quaestie, welke rechtsgronden voor een zoodanige regeling aan te voeren zijn en al dadelijk gaf de geachte spreker voor zich zelf daarop het antwoord, dat daarvoor geen enkele rechtsgrond is te vinden, maar dat het eenvoudig daarbij betreft hebzucht van Nederland.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kan die meening niet deelen en in aansluiting aan die verklaring zal ik de beginselen der Regeering uiteenzetten. Ik vertrouw, dat door die uiteenzetting een ander licht op de zaak zal worden geworpen dan door den heer van Kol is geschied.

In de eerste plaats stel ik dan de vraag: welke zijn de principieele onjuistheden in de beschouwingen van den heer van Kol?

Die geachte afgevaardigde verliest vooreerst uit het oog het gewijzigd standpunt, dat op het oogenblik niet alleen het marine-vraagstuk, maar het geheele militaire vraagstuk in Indië beheerscht.

De heer van Kol heeft verder zich geen rekenschap gegeven van het feit, dat — behoudens een nader te bespreken omstandigheid van bijzonderen aard — voor het militaire vraag-

39ste VERGADERING. — 20 JUNI 1924.

2. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegroting voor 1924.

(Minister de Graaff.)

stuk, zooals het thans zich voordoet, geen scheiding valt te maken tusschen marine en leger, tusschen de weermacht ter zee en die te land, maar dat die beide deelen der weermacht voor het onderwerpelijk vraagstuk als één geheel zijn te beschouwen.

Wat aangaat het eerste punt, heeft de heer van Kol voorbijgezien, dat in verband met de allengs in het Verre Oosten ontstane machtsverhoudingen, met den omvang van de landsmiddelen en met de plaats, die Nederlandsch-Indië staatkundig inneemt, de taak van de weermacht aldaar zich voortaan zal moeten beperken — naar de aangenomen beginselen — tot het tweeledig doel van:

1°. handhaving van rust en orde in den Archipel;

2°. handhaving in den meest strikten zin, tegenover vreemde machtsuitingen, van de neutraliteit van Nederlandsch-Indië; wering van pogingen om door daden van geweld de onzijdigheid aan te randen en dientengevolge de uitoefening in den Archipel van het Nederlandsch-Indisch gezag te schenden.

Beide die doeleinden zijn in den meest volstrekten zin een Nederlandsch-Indisch belang; een belang van Nederlandsch-Indië in zijn geheel, een belang van alle bevolkingselementen van Nederlandsch-Indië, inheemsche zoowel als uitheemsche.

Voor het eerstgenoemd doeleinde behoeft dit geen toelichting. Het spreekt vanzelf, dat handhaving van de inwendige orde, bescherming van de ingezetenen tegen rustverstoringen, tegen aanrandingen van lijf en goed, beveiliging van handel en scheepvaart — inlandsche en niet-inlandsche — tegen zeeroof en andere geweldplegingen, in den vollen zin van het woord een intern belang is van Indië.

Voor het tweede doeleinde is dit niet minder het geval.

De tijden, waarin de Nederlandsche schatkist werd gebaat door de Staatkundige verhoudingen tot Indië, zijn lang voorbij.

In werkelijkheid liggen zij tientallen van jaren achter ons. Wettelijk is aan elke mogelijkheid van dien aard een einde gemaakt, door de scheiding van geldmiddelen tusschen Nederland en Indië, die onder het Ministerieel bewind van den heer de Waal Malefijt in 1912 voltrokken is.

Van een nevenbedoeling, gericht op de verkrijging van geldelijke baten ten behoeve van de Nederlandsche schatkist, is sindsdien geen sprake meer.

Het Nederlandsch-Indisch gezag richt zich op de belangen van Indië en het doet dit met een toewijding en op een wijze, die zonder voorbehoud gezegd kunnen worden, binnen de grenzen van het mogelijke alleszins aan redelijke eischen te voldoen.

Niet alleen in het tegenwoordig tijdsgewricht, maar ook voor zooveel voorsnog zich in de toekomst laat overzien, is de instandhouding van dat gezag voor de individueele, de economische en de Staatkundige ontwikkeling van de bevolking van Indië van de allergrootste waarde.

Evenzeer als de inwendige beveiliging van het land, is daarom het tweede doeleinde, waartoe naar de aangenomen beginselen de taak van de weermacht in Indië zich bepaalt: afwering, zooveel mogelijk, van aanrandingen der rustige uitoefening van het Nederlandsch-Indisch gezag, voor Indië en voor de bevolking van Indië een integreerend belang.

Die tweeledige taak in haar vervulling mogelijk te maken, door binnen de grenzen van het redelijke daarvoor de middelen te verschaffen, is op dien grond een plicht voor Indië en voor de Indische bevolking in al haar onderdeelen. En te meer nog is dat standpunt gerechtvaardigd, waar meer en meer de lijnen van het gevoerd gezag zich afteekenen in de richting van politieke zelfstandigheid van Indië in het algemeen Nederlandsch Staatsverband.

Waar de taak van de militaire weermacht in Indië aan de vooropgestelde beperking gebonden zal zijn en voor een toerusting tot imperialistische doeleinden, tot een zekere mate van macht, als bij de groote koloniale Mogendheden, door den heer van Kol genoemd, tot zekere hoogte onvermijdelijk, daarbij geen plaats is, geldt de zoeven ontwikkelde conclusie mede ten volle als grondslag voor het vraagstuk der

bekostiging van de financiële lasten, die uit de noodzakelijkheid van die weermacht voortvloeien.

Die conclusie geldt voor het leger, voor de weermacht te land, waarvoor zij, men mag wel zeggen doorlopend, zonder tegenspraak is aanvaard, zelfs toen de doelstelling een ruimere was dan voortaan het geval zal zijn.

Zij geldt om dezelfde redenen voor het onderdeel der weermacht, dat als de maritieme weermacht aangeduid pleegt te worden; voor de weermacht in dien tweeden vorm, die voor de vervulling van de door de Regeering gestelde tweeledige taak feitelijk geheel dezelfde plaats inneemt als het leger, in samenwerking waarmede de maritieme middelen tot het gestelde doel werkzaam moeten zijn.

Ook uit een financieel oogpunt dus, uit het oogpunt van oplegging van geldelijke lasten, is één en dezelfde gedragslijn voor beide onderdeelen van de Indische weermacht principieel en naar billijkheid een alleszins te rechtvaardigen gedragslijn.

De heer van Kol heeft de vraag gesteld, waarom dat zelfde dan ook niet voor West-Indië zou gelden. Mijnheer de Voorzitter! Er is een spreekwoord, dat zegt: waar niets is, verliest de Keizer zijn recht.

Vergelijkingen met andere koloniale Mogendheden, als door den geschaten afgevaardigde den heer van Kol aangevoerd, kunnen in dezen geen gewicht in de schaal leggen.

Vooreerst al niet om de reeds genoemde reden, omdat bij de groote koloniale Mogendheden, waarmede men in het omliggend gebied te doen heeft, toerusting voor machtsdoeleinden tot zekere hoogte een onontberlijke factor is.

Voorts, wat in het bijzonder de marine aangaat, omdat de geografische gesteldheid, ook waar het niet meer den neutraliteitshandhaving betreft — ik doel hier op landen als Britsch-Indië, Fransch Indo-China, enz. — aan de verhouding tusschen de beide vormen van weermiddelen: leger en vloot, geheel andere eischen stelt dan in onzen Archipel.

Wil men niettemin een oogenblik zich begeven op dat gebied en daarbij de hedendaagsche denkbeelden ontsnoeren, dan verdient het wel zeer de aandacht, dat op de Imperial Conference van 1923 voor Groot-Britannië enkele leidende beginselen werden vastgesteld, die o. m. inhielden, dat ieder gebiedsdeel van het imperium in de eerste plaats de verantwoordelijkheid zal dragen voor de eigen plaatselijke verdediging.

In één opzicht alleen — ik wees terloops reeds op het feit — doet, niettegenstaande de algemeene doeleinden van de weermacht, zooals die door mij is uiteengezet, zich een omstandigheid voor, waardoor de Indische marine voor het onderwerpelijk vraagstuk een bijzondere plaats inneemt in vergelijking met de weermacht te land.

Wanneer voor den Nederlandschen Staat zich de noodzakelijkheid voordoet hetzij tot vlagvertoon, hetzij tot eenig ander demonstratief of handelend optreden van maritiemen aard in andere wereldstreken, zal het, in verband met de algemeene samenstelling der vloot, in bepaalde omstandigheden de militaire scheepsmacht in Indië zijn, die de behulpzame hand zal hebben te bieden.

In dat geval, waarvoor te allen tijde die scheepsmacht gereed moet staan, zal het dus voor Rijksbelangen, voor Souvereiniteitsbelangen zijn, dat de Indische marine zich beschikbaar heeft te stellen.

In dit opzicht heeft die marine een nevendoeel te vervullen, dat om praktische redenen aan het leger in Indië vreemd is, en uit dien hoofde ook is het, dat, wat de Indische militaire macht ter zee betreft, op Nederland onmiskenbaar de plicht rust tot een ruime jaarlijksche bijdrage in de kosten van die vloot, die in zoover, waar het geldt de vervulling van die bestemming, Souvereiniteitswapen is.

Hoe groot die bijdrage behoort te zijn, welk verhoudingscijfer daarvoor zal behooren te gelden, is een punt van nadere beslissing. Uit den aard van de zaak laat zich niet à priori een bepaald verhoudingscijfer daarvoor aanwijzen.

Waar het echter voor deze beschouwingen op aankomt, is het beginsel, en dat beginsel schrijft, naar het ingenomen

2. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegroting voor 1924.

(Minister de Graaff e. a.)

standpunt, aan Nederland den beslisten plicht voor, om naar een nader vast te stellen verhouding op onbekrempen wijze te deelen in de jaarlijksche kosten van de militaire weermacht in de Indische wateren, die — hoezeer ook in het algemeen de interne belangen van Indië dienend — in bijzondere omstandigheden geroepen kan worden om zich beschikbaar te stellen voor doeleinden van anderen aard, verband houdend met de uitoefening van het Souverein gezag.

Ziedaar, Mijnheer de Voorzitter, de uiteenzetting, die ik wenschte te geven van de algemeene beginselen, die op dit oogenblik bij de Regeering voorzitten ten aanzien van de verhouding der Indische marine, juist van de militaire weermacht in Indië in het algemeen, met betrekking tot dat gebiedsdeel en tot het moederland.

Ten slotte heb ik nog de vraag te beantwoorden, mij door den heer van Kol gedaan, of ik termen aanwezig acht tot het instellen van een commissie tot nadere overweging van dat vraagstuk.

Mijnheer de Voorzitter! Ik acht daartoe geen termen aanwezig. Ik meen, dat de uiteenzetting, die ik gegeven heb, zoo helder en zoo beslist is, dat het standpunt der Regeering aan ieder duidelijk zal zijn.

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! De hoofdzaak van mijn betoog was, met terzijdelating van alle theorie: waarom is het alléén Nederland, dat op een dergelijke wijze zijn kolonie belast met marine-uitgaven? In de stukken betreffende hoofdstuk VI werd deze bewering tegengesproken, maar thans heeft de Minister de juistheid van mijn standpunt stilzwijgend erkend. Ik wil daarom vragen: bestaat dan voor Nederland op financieel gebied een andere moraal dan voor alle andere Mogendheden van de wereld? Dit schijnt wel zoo. Ik heb herhaalde malen bij leeningwetten en ook bij bijdrageposten kunnen aantoonen, dat het zesde gebod voor de Nederlandsche Regeering in zijn koloniën niet van kracht schijnt te wezen. En daarin stond ik niet alleen. De heer Marchant heeft in de *Vragen des Tijds* van September 1914 geschreven, dat „Nederland moet betalen, want Nederland heeft profijt van de kolonie, waar wij voeren een zuivere exploitatiepolitiek”. Dat is een heel andere toon dan die van den Minister, toen hij zeide, dat Nederland uitsluitend de belangen van de inboorlingen behartigt, ofschoon het omgekeerde hier reeds zoo vaak werd aangetoond. Ook beweerde hij, dat de Nederlandsche Regeering vol toewijding haar belangelooze taak vervult; hoe dikwijls is juist het omgekeerde bewezen.

Ik wil alleen nog aanhalen wat in *De Indische Gids* van 1893, deel II, bladz. 1902, werd geschreven:

„Wie de financieele politiek van Nederland jegens Indië weet in overeenstemming te brengen met de plichten en kenmerken van een beschaafd volk, met de eischen van goede trouw en eerlijkheid, schijnt ons een bijzonder fijn dialecticus te wezen.”

De Minister heeft het getracht, maar een fijn dialecticus is hij daarbij niet gebleken! Ik heb getracht, hem zoo getrouw mogelijk te volgen, maar ik heb geen enkele aantekening kunnen maken, die feitelijk het repliceeren waard was of niet bereids was weerlegd. Daar in den regel de slotwoorden van zijn volzinnen, waarop het juist aankomt, binnensmonds worden voorgelezen, is Zijn Excellentie vaak moeilijk te begrijpen.

Het is geen imperialistisch belang, zeide de Minister, maar in art. 2a van het Koninklijk besluit van 1916 leest men over de oorlogsschepen, die moeten dienen om met klem de Nederlandsche rechten te beschermen en het Nederlandsche souverein gezag te handhaven, dat zij ook moeten verdedigen de Nederlandsche heerschappij over de inwoners van den Archipel. Dat alles getuigt toch wel degelijk van een imperialistisch streven! Nu hebben wij gehoord, dat elk gebiedsdeel verantwoordelijk is voor zijn eigen defensie; ik heb niet gehoord in welk verband de Minister deze mededeeling deed, doch bij de toepassing van dit beginsel zou men consequent moeten blijven en dan ook Nederland moeten ontlasten van

(van Kol e. a.)

alle Indische marine-uitgaven en niet, zooals nu, slechts van een gedeelte daarvan.

Het is de vrijzinnig-democraat Kerkkamp geweest, die 7 Juli 1921 in den Volksraad heeft gezegd: de verdediging van Indië is een Nederlandsch belang en Nederland beschikt over de Indische gelden naar eigen goeddunken, wij mogen hoogstens advies doen hooren.

Nu heeft de Minister, hij kan het niet tegenspreken, dat West-Indië vrijkomt van dergelijke uitbuiting, het argument gebezigd: „waar niets is, verliest de Keizer zijn recht”. Dat wordt echter toegepast, naarmate het in de kraam te pas komt. Enkele jaren geleden waren er groote tekorten en waren de Indische financiën berooid, maar juist in die jaren heeft men de lasten van de marine vergroot. Zou de Minister durven verklaren, dat, wanneer de Indische financiën weer eens noodlijdend mochten worden, Indië zal worden vrijgesteld van zijn aandeel der marine-uitgaven? In ongelukkige tijden voor de kolonie heeft men nooit gezegd: gij kunt deze millioenen niet betalen, wij stellen u daarvan vrij. Men heeft nooit in het minst rekening gehouden met de draagkracht van Indië, maar eenvoudig gezegd: wij willen dit geld hebben en gij hebt te betalen. Van vrijwillige bijdrage was geen sprake; als opperbeheerscher heeft men Indië gedwongen te betalen. Trouwens de huidige verdeling der defensie-uitgaven tusschen Nederland en West-Indië werd reeds principieel en wettelijk geregeld in het Regeeringsreglement, toen de geldelijke nood dezer koloniën door niemand was te voorzien.

Zou men in deze Kamer niet enkele leden vinden, die zich konden losrukken van het oude standpunt, om op deze wijze zich gelden van Indië toe te eigenen? Ik vrees, dat mijn beroep op het rechtsgevoel zal blijken dat van een roepende in de woestijn, doch kan dan met Keuchenius zeggen: in ons isolement ligt onze kracht!

Want reeds meermalen heb ik in dergelijke omstandigheden verkeerd. Toen de eerste Indische leening werd uitgegeven, heb ik er mij — als oneerlijk tegenover Indië — met kracht tegen verzet en zelfs de heftige verontwaardiging van Minister Pierson opgewekt. Toch is uit die discussie de „eereschuld” voortgekomen, thans algemeen erkend, ofschoon nooit afgelost. Toen 25 November 1898 mijn amendement werd ingediend om de Indische bijdrage, die als memoriepost stond ingeschreven, te schrappen, werd dat verworpen met 60 tegen 4 stemmen; de sociaal-democraten stonden alleen tegen. Maar kort daarna is er van denzelfden Minister Cremer, die zich met hand en tand tegen mijn amendement had verzet, een wetsontwerp gekomen, waarbij aan mijn wensch werd voldaan en de post geheel en al werd geschrapt, waardoor elke verdere Indische bijdrage onmogelijk werd gemaakt.

Ik verwacht dan ook met alle kalmte, dat het lot van de stemming, die heden zal vallen, hetzelfde zal wezen. Slechts langzamerhand, naarmate dit vraagstuk in de pers zal worden besproken, bevoegde autoriteiten zich doen hooren, wanneer ten slotte de publieke opinie wordt wakker geschud en ons volk zal weten, aan welke misdaad, het is niet te sterk gezegd, de Nederlandsche Regeering zich ten opzichte van Indië nog thans schuldig maakt, zal er kentering komen.

Wat tot heden geschiedde, is niet te verdedigen voor de rechtbank der volken en der moraliteit. Indien het mogelijk ware een beroep te doen op het internationaal gerechtshof, zou het vonnis voor Nederland verpletterend wezen.

Ik doe dus nogmaals een beroep op de Kamer. De stem, mijne heeren, die gij heden uitbrengt, zal in de historische boeken van de koloniale politiek worden opgeteekend. Ik doe een beroep op u, om u niet te laten meeslepen door enge politieke drijfveeren, maar te volgen de ingeving van uw hart, te luisteren naar de stem van uw geweten.

Ik heb de eer, Mijnheer de Voorzitter, een motie in te dienen, die ik op uw bureau deponeer.

De Voorzitter: Door den heer van Kol is ingediend de volgende motie van orde:

„De Kamer, van oordeel dat de huidige grondslag

2. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegrooting voor 1924.

(Voorzitter e. a.)

van de verdeling der uitgaven voor de zeemacht in Nederlandsch-Indië te dragen over de Staatsbegrooting en de begrooting van Nederlandsch-Indië geenszins gerechtvaardigd is te achten,

gaat over tot de orde van den dag."

Ik stel voor, deze motie van orde te behandelen te gelijk met deze interpellatie.

Daartoe wordt besloten.

De heer van Embden: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou kort willen uiteenzetten, waarom ik mijn stem aan deze motie niet zal kunnen geven.

Ik heb vooreerst bezwaar tegen de door den geachten interpellant aangevoerde argumenten.

Ik meen, dat de vergelijkingen met buitenlandsche Mogendheden, door hem getroffen, niet klemmend zijn, daar wij hier te doen hebben met in belangrijk opzicht onvergelykbare grootheden.

In de tweede plaats heb ik bezwaar tegen de te eenzijdige schildering van ons koloniaal bewind, gebruikt als toelichting voor de motie, omdat ik meen, dat dit bewind, naast fouten, toch ook zijn verdiensten heeft.

In de derde plaats ben ik het niet met den geachten afgevaardigde eens, dat de handhaving van het Nederlandsch oppergezag over Nederlandsch-Indië een uitsluitend Nederlandsch belang is. Ik meen, dat een ontijdige beëindiging van ons oppergezag ook niet zoude zijn in het belang van Nederlandsch-Indië.

De argumentatie speelt bij deze motie zulk een essentiële rol, dat het mij moeilijk valt, deze argumentatie ter zijde te laten en te zeggen: dan blijft de motie nog over. Dat kan ik niet, omdat ik ook tegen den inhoud van de motie bezwaar heb. Naar hetgeen ik in de motie zou willen zien, is die niet zuiver genoeg gesteld. Zij gaat niet ver genoeg en geeft toch ook niet een deel van het goede. Indien de heer van Kol gesteld had: Indië moet aan marine-uitgaven niets betalen, dan zou ik geneigd zijn, mijn stem aan zulk een motie te geven, en mij dan, zoo noodig, van de argumentatie losmaken. Niets betalen, omdat voor een klein land als het onze in deze wereldomstandigheden militaire uitgaven niet doelmatig zijn en ook niet er toe kunnen leiden om het genoemde Indische belang te dienen, dat het oppergezag van Nederland daar behouden blijft. Niets betalen ook hierom, omdat de militaire uitgaven, waarover Nederland immers de uitsluitende zeggenschap heeft, ten onzent worden gevoteerd jaar in jaar uit, met de meest oppervlakkige argumentatie, met het uit den weg gaan van de daarbij aangetoonde moeilijkheden, met phrasen en zelfs met bombast, en omdat het dus niet aangaat, Nederlandsch-Indië, dat niet heeft een vrije Volksvertegenwoordiging en deze in zijn tegenwoordige ontwikkeling ook nog niet hebben kan, aan zulke beslissingen willoos te onderwerpen. Het is een reden te meer, dat het land, dat de volledige zeggenschap heeft en dat zoo lichtzinnig een defensiepolitiek voert als ten onzent het geval is, dan ook zelf daarvan de financieele gevolgen moet dragen.

Indien dit alles in de motie ware bedoeld en gesteld, dan zou deze motie principieel duidelijk zijn geweest en was zij m. i. te aanvaarden.

Maar de motie van den heer van Kol zegt iets geheel anders. Zij stelt als principe, dat de maritieme uitgaven, wier doelmatigheid geheel buiten geding blijft, moeten blijven bestaan en gedragen moeten blijven door de Staatsbegrooting en de Nederlandsch-Indische begrooting beide, doch dat de huidige verhouding dier uitgaven geenszins rechtvaardig is en gewijzigd moet worden.

Dus een andere rekenverhouding. Ik kan thans niet à bout portant beoordeelen, of, indien men dan al die praemisses, die ik niet kan aanvaarden, laat passeeren, indien men dan zou moeten besluiten van af het standpunt van den tegenstander, men tot een andere rekenverhouding moet komen en welke die dan zou moeten zijn.

(van Embden e. a.)

Eenerzijds dus gaat mij de argumentatie te ver en anderzijds gaat deze motie niet ver genoeg. Ik vrees dus door het stemmen voor de motie een verkeerde, wellicht te ingrijpende, althans een onoverzichtelijke, beslissing te bevorderen en meen dus mijn stem tegen de motie te moeten uitbrengen.

De heer de Muralt: Mijnheer de Voorzitter! Mijn politieke vrienden en ik zullen tegen deze motie stemmen. Ten stelligste wil ik afwijzen de qualificaties, die de heer van Kol gebruikt heeft om het karakter te schetsen van de Indische bijdragen voor de vloot. Die qualificaties zijn absoluut onjuist en voor de tegenstemmers van zijn motie niet zoo maar te aanvaarden. Ik wil daartegen dan ook een sterk protest doen hooren. Wij kunnen ons overigens in hoofdzaak vereenigen met de wijze, waarop de Minister de rechtsgronden heeft aangegeven, waarop deze bijdragen van Indië berusten. Verder ben ik het voor zoover geheel eens met den heer van Embden, waar hij heeft opgemerkt dat de heer van Kol, zoowel bij zijn interpellatie als in zijn repliek, van een vergelijking van twee ongelijksoortige grootheden uitgaat. Hij vergelijkt n.l. de verhouding van Nederland tot zijn koloniën met de verhouding van andere Mogendheden tot hun koloniën. Van een dergelijke vergelijking kan echter geen sprake zijn. Territoriaal niet en in vele andere opzichten niet.

Mijnheer de Voorzitter! Op deze gronden o. a. — er zouden nog tal van andere gronden zijn aan te voeren, maar ik zal die niet aangeven met het oog op de besparing van tijd — zullen mijn politieke vrienden en ik onze stem aan deze motie met overtuiging niet kunnen geven.

De heer Mendels: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb met belangstelling geluisterd naar de uiteenzetting door den Minister van het huidige standpunt der Nederlandsche Regeering ten aanzien van de bijdragen van Indië in de maritieme defensie. Ik heb echter niet veel kunnen bemerken van een juiste argumentatie bij de bewering van den Minister, dat dit tegenwoordige standpunt vooral bepaald wordt door de nieuwe machtsverhoudingen in het Verre Oosten.

Toen de Minister daarvan sprak, had hij toch zeker het oog op verschijnselen van den laatsten tijd, en ik meende dus, dat hij, bij zijn beroep daarop, zou aantoonen, hoe juist in den laatsten tijd, in verband met die verschijnselen, het standpunt der Regeering een wijziging heeft ondergaan, hoe de Regeering nu zich ten aanzien van de bedoelde bijdragen oriënteren zou naar de nieuwe machtsverhoudingen in het Verre Oosten. Daarvan heb ik echter absoluut niets gehoord. Ik heb gehoord, dat de vloot in Indië twee doeleinden heeft: het bewaren van de inwendige orde en rust en het handhaven van de neutraliteit en het soevereine gezag van Nederland tegen eventuele aanvallen. Ik vraag mij af: Is dat nu het nieuwe in het standpunt van de Regeering? Was dan het standpunt van de Regeering en haar voorgangers anders, voordat die nieuwe machtsverhoudingen opkwamen in het Verre Oosten? Wat was 15—20 jaar geleden de taak van de Indische defensie? Toch ook geen andere dan die, welke wij zooveel hoorden omschrijven, n.l. bewaren van de orde en rust, de handhaving van de neutraliteit tegen aanranding door vreemde machten? Dat is altijd dezelfde dreun.

De Minister heeft verder aannemelijk trachten te maken en te rechtvaardigen de groote bijdragen van Indië, van het Indische volk, in de kosten van de Indische defensie, met een beroep hierop, dat de tijd lang voorbij is, dat de Nederlandsche schatkist rechtstreeksche baten trok uit Indië. Ja, die tijd is nu reeds vrij lang voorbij, en voorgoed. Deze Minister wil nu daarmede te kennen geven, als ik zijn conclusie mag trekken, hoewel hij zelf die niet getrokken heeft, dat, zolang en voor zoover de Nederlandsche schatkist rechtstreeks baten trok uit Indië — de politiek van het batige slot, laat ik het zoo zeggen, de rechtstreeksche overheveling in de Nederlandsche schatkist —, het niet rechtvaardig geweest zou zijn dat Indië bijdroeg aan de vloot, maar dat, nu dit opgehouden is, het wel rechtvaardig is. Dit is toch geen

2. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegrooting voor 1924.

(Mendels.)

houdbaar standpunt, Mijnheer de Voorzitter, want tegenover de brute, rechtstreeksche baten uit Indië voor de Nederlandsche schatkist, die dus rechtstreeksche voordeelen voor den Nederlandschen belastingbetaler meebrachten, staan nu de indirecte baten, die het Nederlandsche kapitaal, mede vooral ten gevolge van onze regeermacht aldaar, verkrijgt uit de exploitatie van onze Indische koloniën. Het is toch niet te ontkennen, dat de Nederlandsche bezitters enorme en enorme baten uit Indië trekken, millioenen en tientallen millioenen, ook al is het laatste batige slot van de begrooting verdwenen. Wanneer men dit beaamt, dan is dus het handhaven van de Nederlandsche souvereiniteit en het afwijzen van inbreuken door vreemden daarop, ja, zelfs zou ik kunnen zeggen het handhaven van orde en rust, voor het overgrote gedeelte een belang en een verplichting voor den Nederlandschen klassenstaat. Dit te ontkennen is de historische waarheid niet willen zien. Die waarheid zal ook een tegenstander van mij behooren te erkennen. Men moet dus niet met mooie phrases die waarheid zien te verbloemen en zeggen: eigenlijk heeft de Indische bevolking het grootste belang er bij, dat het door ons uitgebuit wordt en niet door een ander.

Het is en blijft volmaakt onrechtvaardig, dat de overgrote bezitloze massa van Indië, de koelies en de arme landbouwers, kortom, de groote massa van het bruine proletariaat, gedrukt en almaar gedrukt wordt door zeer zware directe en indirecte belastingen, waarvan ik op dit oogenblik geen opsomming wil geven, en dat uit de opbrengst daarvan bijgedragen wordt in de kosten van onze vloot. Van het leger, daarvan is Indië altijd het lastdier geweest. Aan het koloniale leger heeft Nederland nooit een cent bijgedragen. De Atjehoorlog, laten wij een oogenblik een enkele historische herinnering naar voren mogen brengen, met zijn jarenlange lijdensgeschiedenis en millioenenverslinding, is betaald door den Javaan. Dat wij op Sumatra onze imperialistische politiek hebben kunnen doorvoeren, dat Sumatra opengedrukt is voor het Nederlandsche kapitaal — ik zal niet ontkennen, dat het Nederlandsche kapitaal daar uit den aard ook wel eenige goede dingen heeft gedaan —, is te danken aan den Atjehoorlog, die millioenen en tientallen millioenen heeft gekost, welke door den Javaanschen armen man zijn betaald. Daar heeft Nederland geen cent aan bijgedragen en ik verzeker u, dat wanneer de Atjehoorlog inderdaad door Nederland betaald had moeten worden en op de Nederlandsche belastingbiljetten was te bespeuren geweest, hij heel wat gauwer afgelopen zou zijn geweest. De Javaan was er goed voor, de Javaan betaalde toch wel. Wij betaalden er geen sou voor, en daarom tracht men óók altijd de kosten van de defensie op Indië af te schuiven. De Javaan opponeert niet, althans nog niet in massa, maakt het de Regeering nog niet erg lastig — voor het gedeelte, dat door Nederland betaald moet worden, komt men reeds in Nederland in beweging —, daarom trachtte men een zoo groot mogelijk gedeelte af te schuiven van het Nederlandsche budget naar het Indische, waar de bevolking de kracht en de organisatie mist, om er tegen op te komen, waar echter de geheime oppositie en wrokkende conspiraties bij een gedeelte van de bevolking meer en meer ingang vinden. Ik zou voorts willen vragen: is het juist, dat men hier totaal onvergelykbare grootheden met elkaar gaat vergelijken? Is het waar, wat de heeren de Muralt en van Embden zonder nadere motiveering mededeelen, dat hier een vergelijking met andere Mogendheden niet getrokken mag worden? Wat is er dan toch voor bijzonder exceptioneels in?

Nederland alleen heeft altijd op alle gebied wat aparts, heb ik bij de algemeene beschouwingen over de begrooting gezegd. Nu schijnt het ook weer op koloniaal gebied en met onze koloniale defensie zoo te zijn. Vooral onze maritieme koloniale defensie is zoo hyper-fijn bijzonder, dat een vergelijking met andere Mogendheden niet getrokken kan worden en dat men blijkbaar, wanneer men niet met allerlei finesses op de hoogte is, er totaal geen verstand van heeft. Het is bij ons totaal iets anders dan bij alle andere Mogendheden! Natuurlijk, wat betreft het soort territorium, het soort bevolking, den geographischen toestand, is er tus-

(Mendels e. a.)

schen de onderscheiden koloniale Mogendheden verschil, maar dat men uit het feit, dat wij alleen een archipel bezitten en dat andere naties óók vastelanden hebben in koloniaal bezit, een zoo enorm verschil afleidt, dat wij dáárom een heel ander stelsel van financieele verhouding tusschen moederland en koloniën er op na moeten houden, dat wij de eenigen zouden moeten zijn op de geheele wereld, die de koloniën in de uitgaven van het moederland zouden moeten laten bijdragen, dat wil er bij mij niet in. Ik interrumpeerde reeds over de Philippijnen; dat is toch ook een archipel; Amerika doet voor die bevolking, voor zoover het met zijn belangen strookt, minstens zooveel als wij voor Indië doen. Maar de bevolking van de Philippijnen betaalt geen rooden cent voor de Amerikaansche vloot en die eilanden liggen toch vlak bij onze archipel en hebben van dat ontwakend Oosten evenveel te vreezen of te hopen. Men moet zich daar oriënteren naar dezelfde verschijnselen; niettemin wordt daar een totaal ander stelsel gehuldigd.

Wat het standpunt van den heer de Muralt betreft, dat verwondert mij allermint, en ik neem het hem ook heelmaal niet kwalijk. Indien er bij hem van een volte-face kan worden gesproken, dan heeft hij die volte-face niet nu plotseling, maar al veel langer geleden gemaakt.

Wat echter den heer van Embden betreft, die heeft gezegd, dat hij niet met de motie kon meegaan, omdat hij zich niet met de toelichting en niet met den tekst kon vereenigen. De toelichting laat ik daar: aan de toelichting van den heer van Kol is de heer van Embden niet gebonden. Hij kan zeggen: de motiveering van den heer van Kol verwerp ik, ik heb mijn eigen motiveering. Maar waar hij gezegd heeft, dat hij het niet eens is met de motie zelf, moet ik hem bestrijden. Hij is het daarom niet met de motie eens, omdat die motie uitdrukt, dat de tegenwoordige financieele verhouding tusschen moederland en koloniën, wat de maritieme defensie betreft, niet moet gehandhaafd worden, niet rechtvaardig is. En wat maakt de heer van Embden nu daarvan? Dat dus de heer van Kol wenscht in het algemeen, dat althans Nederland een vloot moet hebben en dat daar Indië iets aan moet bijdragen; dat echter de verhouding niet deugt.....

De heer van Embden: Er staat in: te brengen op de Staatsbegrooting en op de begrooting van Nederlandsch-Indië.

De heer Mendels: Maar, Mijnheer de Voorzitter, dat is toch een gezochte argumentatie! Als ik den heer van Embden niet beter kende, zou ik zeggen: zij zoekt argumenten om tegen te stemmen. Want waar heeft de heer van Kol in zijn motie uitgedrukt, dat hij goedvindt, dat Nederland altijd een vloot moet houden voor Nederland en voor Indië en dat alleen de kostenberekening hem, wiskunstig genomen, niet juist voorkomt?

De heer van Kol wil met zijn motie alleen zeggen, dat, zoolang Nederland een vloot heeft voor de verdediging van Indië, afgescheiden van de vraag, of men daarvoor is of niet, Indië in geen geval daaraan zóó moet bijdragen, gelijk thans het geval is.

In weerwil van de bezwaren, die ook ik tegen de redactie — de heer van Kol heeft mij over de redactie niet geraadpleegd, hij is blijkbaar oud en wijs genoeg om die zelf op te stellen — en tegen een enkel punt van de toelichting zou kunnen aanvoeren, is er voor mij geen grond, om, wetende wat de bedoeling is, aan de motie mijn stem te onthouden.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil eindigen met een woord van lof en hulde — al schijnt het zonderling, waar het geldt mijn eigen vriend en partijgenoot — te brengen aan den heer van Kol, dat hij als oud-strijder voor de koloniale ontvoegding met de hardnekkigheid, waarmee hij tientallen jaren tegen een onrechtvaardig financieel en maritiem beleid in Indië strijdt, op zijn laten levensavond nog deze poging in dit Parlement heeft trachten te verwezenlijken.

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! Na de uitstekende repliek van mijn vriend Mendels kan ik uiterst kort zijn. De heer van Embden verklaarde, het niet eens te

39ste VERGADERING. — 20 JUNI 1924.

2. Vaststelling van hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) der Staatsbegroting voor 1924.

(van Kol e. a.)

zijn met mijn toelichting, maar veel te voelen voor de richting waarin mijn motie ging.

Ik kan een verklaring van gelijke strekking afleggen: de argumenten van den heer van Embden waren niet alle zooals ik ze wenschte, maar zijn conclusie was geheel en al de mijne, wat ook uit mijn Nota blijkt. Ik heb, uiterst bescheiden, in mijn oorspronkelijke motie alleen gevraagd erkenning van de onrechtmatigheid van de huidige verdeeling van de marine-uitgaven tusschen Nederland en Indië. Ware de motie aangenomen, dan zou men moeten onderzoeken, hoe de verdeeling dan wel zou moeten geschieden; daarbij zullen vrij ingewikkelde problemen opdoemen, maar de conclusie, waartoe de heer van Embden kwam, was mij uit het hart gegrepen.

Mijn motie wil thans, door Nederland te belasten met de uitgaven tot handhaving van zijn soeverein gezag in Indië, deze uitgaven voor imperialistische doeleinden leggen op het imperium, op het Koninkrijk der Nederlanden. Daarom heb ik mijn motie gewijzigd, en deze, Mijnheer de Voorzitter, op uw bureau gedeponneerd.

De Voorzitter: Door den heer van Kol is een gewijzigde motie van orde ingediend, luidende:

„De Kamer,

van oordeel, dat alle maritieme uitgaven, die op een oorlogsdaad gericht zijn, en die uitgaan boven het oogmerk van politiedienst, opnemingen, enz. uitsluitend door Nederland moeten worden gedragen,

gaat over tot de orde van den dag.’

De heer van Embden: Mijnheer de Voorzitter! Het valt mij nog moeilijk, aan de gewijzigde motie mijn stem te geven, want ik kan haar niet geheel beschouwen als rijpe vrucht van een grondige gedachtenwisseling. Niettemin, de motie is in haar inhoud wel zeer veranderd en bijna in haar tegenwoordig verkeer; zij bevat thans, wat ik in eersten termijn als wenschelijk opperde. Na deze grondige verandering meen ik mij te kunnen losmaken van de gegeven toelichting, die ik op zoo menig punt niet kan aanvaarden, en mijn stem aan de motie te kunnen geven, omdat thans bij mij praevaleert wat in deze materie steeds duidelijker wordt: de lichtzinnige wijze waarop onze Regeering en ons Parlement haar defensiepolitiek voeren.

Welnu, wie zich deze luxe veroorlooft, behoort de kosten daarvan zelf te dragen en niet op te leggen aan een afhankelijk pupil.

Op deze zelfstandige gronden geef ik ten slotte mijn stem aan de motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De gewijzigde motie van den heer van Kol wordt in stemming gebracht en verworpen met 22 tegen 8 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren Franssen, Anema, Rink, Wittert van Hoogland, van Lanschot, de Vries, de Muralt, de Veer, Dobbeltmann, Idenburg, Croles, de Gijsselaar, van der Lande, van Nagell van Ampsen, Verkouteren, van Wassenaer van Catwijk, Diepenhorst, Haazevoet, de Vos van Steenwijk, Slotemaker de Bruine, Slingenberg en de Voorzitter.

Vóór hebben gestemd de heeren Mendels, van Embden, Westerdijk, de Jonge, Polak, Cramer, van Kol en mevrouw Pothuis—Smit.

Afwezig bij deze stemming waren de heeren Janssen, de Waal Malefijt, Stenhuis, van der Hoeven, Rugge, de Zeeuw en Smeenge.

De Voorzitter: De heeren Rugge en Smeenge hebben mij medegedeeld, dat zij zich genoodzaakt hebben gezien de vergadering te verlaten.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

(Voorzitter e. a.)

De Voorzitter: Namens de Kamer zeg ik der Regeering dank voor de verstrekte inlichtingen.

De vergadering wordt voor een half uur geschorst en daarna hervat.

De beraadslaging over hoofdstuk XI wordt hervat.

De heer van Kol: Mijnheer de Voorzitter! Ik word alweer in het gareel gespannen om bij hoofdstuk XI (Departement van Koloniën) enkele opmerkingen te maken.

Uit § 10 van de Memorie van Antwoord heb ik met genoegen gelezen, dat de berichten, die in de pers waren verschenen, juist waren en dat de landrente in Sumatra's Westkust en Tapanoei thans niet zal worden ingevoerd.

Bij de Indische begroting had ik tegen de ernstige politieke gevaren, daaraan verbonden, gewaarschuwd, de Minister sprak dat tegen, maar thans is Zijn Excellentie blijkbaar tot inkeer gekomen en zal van dit middel, om wrevel te verwekken onder de Maleiers, voorloopig geen gebruik worden gemaakt.

Een tweede opmerking betreft het agentschap van de Indische Regeering, dat in den Haag zal worden gevestigd. Op blz. 124 der *Handelingen* van de Tweede Kamer van 6 Februari en ook in onze Memorie van Antwoord, op blz. 2, wordt medegedeeld, dat dit agentschap uitsluitend zou dienen voor het uitzenden van personen en goederen.

Ik heb daarover echter een uitvoerig artikel gelezen in de *Indische Courant* van 14 April, waarin een rapport van een ambtenaar over deze zaak wordt besproken. Deze ambtenaar, de heer Erdbrink, is juist de man, die met dit agentschap zal worden belast, dat ik in beginsel toejuich.

Uit dit artikel blijkt, dat dit agentschap een heel wat ruimere beteekenis heeft dan volgens de mededeelingen van den Minister het geval zou wezen.

Ik lees daar:

„In verband met deze grondwetsherziening toch zal, behoudens speciale gevallen, bij de wet aangewezen, de bemoeienis van de Kroon met regelingen betreffende inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië een einde nemen, zoodat b.v. het overtochtsreglement, het verlofreglement en de pensioensreglementen niet meer bij algemeenen maatregel van bestuur, of bij Koninklijk besluit, doch bij ordonnantie zullen worden vastgesteld.

Werden tot nu toe, voor wat betreft de algemeene maatregelen van bestuur of de Koninklijke besluiten, aan den Minister verschillende verplichtingen opgelegd, of bevoegdheden toegekend, onder de nieuwe orde van zaken zal bezwaarlijk in de Indische ordonnanties of in de besluiten van den gouverneur-generaal de uitvoering in Nederland kunnen worden opgedragen, zoodat daarvoor een ander orgaan zal moeten worden geschapen, i. c. het agentschap.”

De heer Erdbrink is zelfs bezig de noodige wettelijke voorschriften te ontwerpen, die voor deze ingrijpende veranderingen noodig blijken.

Verder wordt in bedoeld verslag de vraag gedaan, of de Minister al dan niet nog langer de leiding zal hebben bij den verkoop van de Indische producten.

Ook een zaak van belang is, dat de agent over eigen midelen zal moeten beschikken. Hoe en door wien zullen hem die middelen verstrekt worden?

Ik heb niet veel verwachting, dat de bureaucratie op het Plein gewillig afstand zal doen van haar huidige rechten. En ik vrees, dat het gansche agentschap, dat een kleine stap is in de richting van de autonomie van Indië, ten slotte zal ontaarden in een afdeling van het Departement onder rechtstreeksche heerschappij van den bewindvoerder, dan wel een agentschap zal zijn van den Gouverneur-Generaal. Stroefheid in de verhouding tusschen de Regeering hier en het bestuur in Indië kan trouwens niet worden geloofend. De Minister schijnt zich meer te beschouwen als autocraat dan als raadgever, waardoor vaak botsingen ontstaan en meermalen misverstanden voorkomen.